

ДІАЛОГ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Рачук В.О.

*асистент кафедри інформатики та
управління захистом інформаційних систем*

Постановка проблеми обумовлена зростанням вимог до професійної підготовки фахівців.

1. ВСТУП.

Діалог ([грец.](#) Διάλογος («діа-два, логос-розмова»)) – тобто розмова двох осіб). Діалог можна розглядати як в науковому, так і в філософському розумінні це – особлива форма організації спілкування. На сучасному етапі розвитку телекомунікацій ми "48" годин на добу використовуємо ДІАЛОГову форму спілкування в мережі Інтернет, в мережі мобільного зв'язку. І не має значення отримаємо ми відповідь чи ні, це – ДІАЛОГ.

В простому, буденному розумінні, ДІАЛОГ – це ОБМІН в усній або письмовій формі висловлюваннями або репліками поміж двома або більше особами.

Основи теорії взаємодії за допомогою мови були закладені М.М. Бахтіним [1]. Необхідно додати посилання ще на сучасних авторів

2. Потреба у діалозі. В аспекті тематики статті, діалог – це обмін інформацією між викладачем та слухачами (студентами). Викладач повинен вміти ставити питання не тільки слухачам, а в більшій мірі – СОБІ. Від цього буде залежати ОСНОВА (ПІДҐРУНТТЯ) діалогу.

Професійно спланований та відпрацьований діалог – це унікальна можливість для того, щоб ПЕРЕКОНАТИ слухачів змінити свої погляди на діалог, як на НЕОБХІДНИЙ інструмент. Адже часто під час спілкування виникає непорозуміння через різні позиції, різні точки зору, різне бачення, ставлення... і таке інше.

Через непорозуміння, котре виникає внаслідок "неякісного" діалогу, з'являються негативні фактори, негативні емоції, переживання, зупинки проектів, невілені задуми, що часто приводить навіть до зростання соціальної напруженості. З іншого боку, коли ми своїми стараннями, зусиллями (НАД СОБОЮ), перестаємо боятись і починаємо працювати, тим самим використовуємо діалог не просто як засіб спілкування, а як метод, як ІНСТРУМЕНТ, котрий допоможе зрозуміти іншого.

3. Структура, організація діалогу педагога.

Будь-який діалог має свою структуру, яка в переважній більшості залишається стабільною: початок - основна частина - кінцівка [1].

Умінням правильно будувати взаємодію з різними слухачами, ефективно спілкуватися у сфері освіти з одного боку, є засіб пізнання і прилучення до істини, з іншого боку, це комунікація між усіма учасниками освітнього процесу.

У зв'язку з ускладненням всіх форм сучасних комунікації в навчальному процесі, з нарощуванням обсягу навчальної інформації, з різноманітністю її джерел і носіїв, стає очевидним важливість розвитку комунікативної культури не тільки слухачів, а й у першу чергу – педагогів.

Комунікативна культура є не що інше, як здатність встановлювати і підтримувати контакти з іншими слухачами використовуючи внутрішні ресурси, які необхідні для побудови ефективного спілкування між учасниками.

Психолого-педагогічна література констатує, що оволодіння слухачами комунікативною культурою передбачає, як мінімум, розвиток трьох груп так званих "умінь".

І група вмінь – комунікаційні або мовленнєві: уміння ясно і чітко висловлювати думки; уміння переконувати; уміння аргументувати; уміння будувати доказ; уміння виносити судження; уміння аналізувати висловлювання.

II група вмінь – уміння сприйняття інформації: уміння слухати і чути (правильно інтерпретувати інформацію, в тому числі і невербальну (міміку, пози і жести), розуміти підтексти і ін.). Уміння зрозуміти почуття і настрої іншої людини (дотримання такту, співпереживання), уміння аналізувати.

III група вмінь – уміння взаємодіяти в процесі спілкування (діалогу): уміння проводити бесіду, переговори, обговорення, уміння ввічливо висловлювати думки, уміння ставити запитання, уміння повести за собою, уміння сформулювати вимогу, уміння спілкуватися в конфліктних ситуаціях, уміння керувати своєю поведінкою в спілкуванні під час діалогу.

Діалог це, окрім усього, не що інше, як різновид прямої мови. Пряма мова має свої особливості, які ми повинні професійно використовувати:

– під час діалогу відбувається обмін інформацією поміж двома (це – безпосередньо діалог), або декількома (це – полілог) учасниками спілкування;

– учасники діалогу по черзі обмінюються репліками в різних формах: питання - відповідь, ствердження-уточнення, ствердження - заперечення.

– граматичною особливістю діалогу є використання неповних речень, адже більша частина теми діалогу загальновідома учасникам з попередніх реплік, обставин, які привели до діалогу.

Організовуючи діалог викладач повинен поставити собі запитання та ствердно дати на них відповідь:

– з якою метою та за яких умов, як саме проводити перемовини з великою кількістю учасників;

– коли доречний діалог, а коли може зашкодити;

– як правильно організувати діалог;

– про які питання на якому етапі в діалозі дбати, з ким і коли взаємодіяти для досягнення результату;

– яким може і має бути результат діалогу;

– вибрати тип взаємодії учасників діалогу: залежність, співробітництво, рівність.

4. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА.

РЕКОМЕНДАЦІЇ викладачам вищої школи щодо застосування принципів організації діалогу педагога та слухача:

Якщо Ви втомилися від звичайних суперечок, пустопорожніх дебатів та дискусій і прагнете до реальних ефективних змін у взаємодії з іншими слухачами...

Якщо Ви прагнете покращити власну майстерність ведення колективних обговорень, своїх занять, збільшити ефективність своєї професійної ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ..... ..тоді, під час самостійної підготовки, доречно буде звернути увагу на наступне:

– Основа діалогу – уміння ставити запитання в першу чергу собі, а потім слухачам.

– Поважати права кожного учасника діалогу на власне бачення світу.

– Пам'ятати – активне слухання для того, щоб **зрозуміти** - а не заради того, щоб погодитися та повірити.

– Здійснювати мовлення від першої особи **ТІЛЬКИ** з **власного** досвіду, виходячи з **власних** переконань.

– Надавати – всім учасникам діалогу **рівні** можливості для того, щоб висловитися.

– Пам'ятати – сам-по-собі факт питання під час діалогу є не що інше, як демонстрація бажання приймати активну участь в діалозі – спілкуванні.

– Знати – будь які свої ідеї, проекти Ви перетворите в форму питань, потім перевірите під час спілкування зі своїми колегами (побачите, підтримують Вони Вас чи ні) – такий метод набагато ефективніший, аніж безапеляційні монологи.

Навчання діалогу, в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі, має незмінно виховний вплив, бо сама форма діалогічного спілкування передбачає повагу до промовця як в формі звернення до нього,

так і в реакції на висловлювання, в вираженні згоди або незгоди з точкою зору учасників діалогу.

ВАЖЛИВО!! Конфіденційність, інформаційна безпека. Отриманими під час діалогу інформацією, проектами, можна (та варто!) ділитися, але, **БЕЗ РОЗГОЛОШЕННЯ** імен учасників діалогу.

Список літератури:

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. М., 1986.
2. Семенова А.В. Роль педагогического мастерства в профессиональной подготовке будущих специалистов / А.В. Семенова / Педагогическая деятельность и педагогическое образование в инновационном обществе. – Волгоград : Издательство ВГСПУ "Перемена", 2013 – С.132–137.
3. Ронин Роман. Своя разведка. Практическое пособие. Минск "Харвест" 1997.
4. Батракова С. Н. Педагогическое общение как диалог в культуре // Педагогика, 2002, № 4.
5. Голуб И.Б. Искусство риторики. Пособие по красноречию.-Ростов н/Д: Феникс, 2005.(Серия «Империя успеха»)
6. Диалог и коммуникация - философские проблемы: Материалы «круглого стола» // Вопросы философии, 1989, N 7.
7. Основы теории коммуникации учебник для вузов под ред. М. : Василика. – М.: Гардарики, 2003.